

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Rev 1172/2018-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A
I
R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan predsjednice vijeća, Viktorije Lovrić članice vijeća i sutkinje izjaviteljice, Aleksandra Peruzovića člana vijeća, Branka Medančića člana vijeća i Slavka Pavkovića člana vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice M. V. iz Z.₁, , OIB: ... koju zastupaju punomoćnici I. Š. i B. V., odvjetnici u Z.₁, protiv tuženice Z. b. d.d. Z., OIB: ..., koju zastupa punomoćnik H. I., odvjetnik u Odvjetničkom društvu P. & P. iz Z.₂, radi utvrđenja i isplate, odlučujući o reviziji tuženice protiv presude Županijskog suda u Zadru poslovni broj GŽ-152/16-4 od 23. ožujka 2016., kojom je djelomično potvrđena i djelomično preinačena presuda Općinskog suda u Zadru poslovni broj P-233/15 od 3. prosinca 2015., u sjednici održanoj 19. ožujka 2019.,

p r e s u d i o j e:

Revizija tuženice protiv dijela točke 2. presude Županijskog suda u Zadru poslovni broj GŽ-152/16-4 od 23. ožujka 2016., kojom je potvrđena točka II. presude Općinskog suda u Zadru poslovni broj P-233/15 od 3. prosinca 2015., u dijelu kojim je naloženo tuženiku isplatiti-vratiti tužiteljici na ime nepripadno plaćenog iznosa zbog promijenjenih kamatnih stopa sljedeće iznose:

- iznos od 329,81 kuna s kamatom od 1. veljače 2013.,
- iznos od 333,92 kuna s kamatom od 1. ožujka 2013.,
- iznos od 334,86 kuna s kamatom od 1. travnja 2013.,
- iznos od 333,01 kuna s kamatom od 1. svibnja 2013.,
- iznos od 327,55 kuna s kamatom od 1. lipnja 2013.,
- iznos od 324,16 kuna s kamatom od 1. srpnja 2013.,
- iznos od 327,17 kuna s kamatom od 1. kolovoza 2013.,
- iznos od 329,24 kuna s kamatom od 1. rujna 2013.,
- iznos od 334,52 kuna s kamatom od 1. listopada 2013.,
- iznos od 331,61 kuna s kamatom od 1. studenog 2013.,
- iznos od 332,92 kuna s kamatom od 1. prosinca 2013.,

- iznos od 333,98 kuna s kamatom od 1. siječnja 2014.,

po stopi od 15% godišnje za vrijeme od 1. studenog 2007. pa do 31. prosinca 2007., za vrijeme od 1. siječnja 2008. pa do 30. lipnja 2011. po stopi od 14% godišnje, a počev od 1. srpnja 2011. pa do isplate po stopi od 12% godišnje, a u slučaju promjene stope zakonske zatezne kamate prema eskontnoj stopi HNB uvećanoj za pet postotnih poena, u roku od 15 dana i pod prijetnjom ovrhe,

se odbija kao neosnovana.

r i j e š i o j e:

I. Revizija tuženice protiv odluke o parničnim troškovima u presudi Županijskog suda u Zadru poslovni broj Gž-152/16-4 od 23. ožujka 2016. se odbacuje kao nedopuštena.

II. Odbija se zahtjev tuženice za naknadu troškova revizije.

Obrazloženje

Općinski sud u Zadru presudom poslovni broj P-233/15 od 3. prosinca 2015. sudio je:

„I Utvrđuje se da je ništetna odredba čl. 2. i 7. Ugovora o kreditu koji su stranke zaključile dana 07. lipnja 2005., u dijelu u kojem je određena promjenjivost redovne kamatne stope u skladu s promjenama Odluke o kamatnim stopama Z. b. d.d., odnosno sukladno Odluci o kamatnim stopama Z. b. d.d., te da su nezakonite odluke tuženika o promjenama kamatnih stopa koje je donio tuženik slijedom čega tužiteljica nije dužna plaćati mjesečnu ratu po promjenama kamatnih stopa koje je tuženik izvršio od 01. listopada 2006. pa nadalje.

II Nalaže se tuženiku isplatiti-vratiti tužiteljici na ime nepripadnog plaćenog iznosa zbog promijenjenih kamatnih stopa ukupan iznos 27.837,85 kuna sa zakonskom zateznom kamatom na svaki plaćeni iznos i to na:

- iznos od 167,13 kuna s kamatom od 01. studenog 2007.,
- iznos od 168,68 kuna s kamatom od 01. prosinca 2007.,
- iznos od 168,86 kuna s kamatom od 01. siječnja 2008.,
- iznos od 171,69 kuna s kamatom od 01. veljače 2008.,
- iznos od 349,70 kuna s kamatom od 01. ožujka 2008.,
- iznos od 354,44 kuna s kamatom od 01. travnja 2008.,
- iznos od 344,12 kuna s kamatom od 01. svibnja 2008.,
- iznos od 340,68 kuna s kamatom od 01. lipnja 2008.,
- iznos od 345,34 kuna s kamatom od 01. srpnja 2008.,
- iznos od 337,90 kuna s kamatom od 01. kolovoza 2008.,
- iznos od 339,00 kuna s kamatom od 01. rujna 2008.,

-iznos od 344,02 kuna s kamatom od 01. listopada 2008.,
-iznos od 373,63 kuna s kamatom od 01. studenog 2008.,
-iznos od 351,89 kuna s kamatom od 01. prosinca 2008.,
-iznos od 376,03 kuna s kamatom od 01. siječnja 2009.,
-iznos od 379,30 kuna s kamatom od 01. veljače 2009.,
-iznos od 380,95 kuna s kamatom od 01. ožujka 2009.,
-iznos od 377,03 kuna s kamatom od 01. travnja 2009.,
-iznos od 376,47 kuna s kamatom od 01. svibnja 2009.,
-iznos od 370,32 kuna s kamatom od 01. lipnja 2009.,
-iznos od 364,91 kuna s kamatom od 01. srpnja 2009.,
-iznos od 484,10 kuna s kamatom od 01. kolovoza 2009.,
-iznos od 489,39 kuna s kamatom od 01. rujna 2009.,
-iznos od 486,37 kuna s kamatom od 01. listopada 2009.,
-iznos od 483,43 kuna s kamatom od 01. studenog 2009.,
-iznos od 490,18 kuna s kamatom od 01. prosinca 2009.,
-iznos od 496,58 kuna s kamatom od 01. siječnja 2010.,
-iznos od 503,31 kuna s kamatom od 01. veljače 2010.,
-iznos od 501,55 kuna s kamatom od 01. ožujka 2010.,
-iznos od 512,88 kuna s kamatom od 01. travnja 2010.,
-iznos od 509,96 kuna s kamatom od 01. svibnja 2010.,
-iznos od 515,67 kuna s kamatom od 01. lipnja 2010.,
-iznos od 547,78 kuna s kamatom od 01. srpnja 2010.,
-iznos od 540,47 kuna s kamatom od 01. kolovoza 2010.,
-iznos od 502,46 kuna s kamatom od 01. rujna 2010.,
-iznos od 489,67 kuna s kamatom od 01. listopada 2010.,
-iznos od 480,04 kuna s kamatom od 01. studenog 2010.,
-iznos od 367,44 kuna s kamatom od 01. prosinca 2010.,
-iznos od 380,49 kuna s kamatom od 01. siječnja 2011.,
-iznos od 371,03 kuna s kamatom od 01. veljače 2011.,
-iznos od 372,42 kuna s kamatom od 01. ožujka 2011.,
-iznos od 365,62 kuna s kamatom od 01. travnja 2011.,
-iznos od 367,72 kuna s kamatom od 01. svibnja 2011.,
-iznos od 390,83 kuna s kamatom od 01. lipnja 2011.,
-iznos od 394,08 kuna s kamatom od 01. srpnja 2011.,
-iznos od 349,78 kuna s kamatom od 01. kolovoza 2011.,
-iznos od 342,04 kuna s kamatom od 01. rujna 2011.,
-iznos od 329,98 kuna s kamatom od 01. listopada 2011.,
-iznos od 329,66 kuna s kamatom od 01. studenog 2011.,
-iznos od 328,35 kuna s kamatom od 01. prosinca 2011.,
-iznos od 332,73 kuna s kamatom od 01. siječnja 2012.,
-iznos od 337,55 kuna s kamatom od 01. veljače 2012.,
-iznos od 337,69 kuna s kamatom od 01. ožujka 2012.,
-iznos od 334,66 kuna s kamatom od 01. travnja 2012.,
-iznos od 335,89 kuna s kamatom od 01. svibnja 2012.,
-iznos od 337,70 kuna s kamatom od 01. lipnja 2012.,
-iznos od 335,75 kuna s kamatom od 01. srpnja 2012.,
-iznos od 335,92 kuna s kamatom od 01. kolovoza 2012.,

- iznos od 334,12 kuna s kamatom od 01. rujna 2012.,
- iznos od 330,79 kuna s kamatom od 01. listopada 2012.,
- iznos od 334,85 kuna s kamatom od 01. studenog 2012.,
- iznos od 336,32 kuna s kamatom od 01. prosinca 2012.,
- iznos od 335,73 kuna s kamatom od 01. siječnja 2013.,
- iznos od 329,81 kuna s kamatom od 01. veljače 2013.,
- iznos od 333,92 kuna s kamatom od 01. ožujka 2013.,
- iznos od 334,86 kuna s kamatom od 01. travnja 2013.,
- iznos od 333,01 kuna s kamatom od 01. svibnja 2013.,
- iznos od 327,55 kuna s kamatom od 01. lipnja 2013.,
- iznos od 324,16 kuna s kamatom od 01. srpnja 2013.,
- iznos od 327,17 kuna s kamatom od 01. kolovoza 2013.,
- iznos od 329,24 kuna s kamatom od 01. rujna 2013.,
- iznos od 334,52 kuna s kamatom od 01. listopada 2013.,
- iznos od 331,61 kuna s kamatom od 01. studenog 2013.,
- iznos od 332,92 kuna s kamatom od 01. prosinca 2013.,
- iznos od 333,98 kuna s kamatom od 01. siječnja 2014.,

po stopi od 15% godišnje za vrijeme od 01. studenog 2007. pa do 31. prosinca 2007., za vrijeme od 01. siječnja 2008. pa do 30. lipnja 2011. po stopi od 14% godišnje, a počev od 01. srpnja 2011. pa do isplate po stopi od 12% godišnje, a u slučaju promjene stope zakonske zatezne kamate prema eskontnoj stopi HNB uvećanoj za pet postotnih poena, u roku od 15 dana i pod prijetnjom ovrhe.

III Odbija se tužbeni zahtjev kojim se traži utvrđenje da je ništetna odredba čl. 2. i 7. Ugovora o kreditu koji su stranke zaključile dana 07. lipnja 2005., u dijelu koji se ne odnosi na promjenjivost redovne kamatne stope u skladu s promjenama Odluke o kamatnim stopama Z. b. d.d., odnosno sukladno Odluci o kamatnim stopama Z. b. d.d.

IV Svaka stranka snosi svoje troškove postupka.“

Županijski sud u Zadru je presudom poslovni broj Gž-152/16-4 od 23. ožujka 2016., postupajući po žalbama tužiteljice i tuženice, djelomično potvrdio i djelomično preinačio prvostupanjsku presudu te je sudio:

„1. Odbija se žalba tužiteljice M. V. kao neosnovana i potvrđuje presuda Općinskog suda u Zadru, broj P-233/15 od 3. prosinca 2015. godine. u toč. III. i IV. izreke.

2. Odbija se djelomično žalba tuženice Z. b. d.d., kao neosnovana i potvrđuje presuda Općinskog suda u Zadru, broj P-233/15 od 3. prosinca 2015. godine. u dijelu pod toč. I. izreke kojim je utvrđeno da je ništetna odredba čl. 2. i čl. 7. Ugovora o kreditu koji su stranke zaključile dana 7. lipnja 2005. u dijelu kojim je određena promjenjivost redovne kamatne stope u skladu s promjenama Odluke o kamatnim stopama Z. b. d.d. i dijelu pod toč. II. izreke kojom je naloženo tuženici isplatiti tužiteljici iznos od 18.125,68 kn sa zakonskim zateznim kamatama od dospijeca svakog pojedinog iznosa od 1. veljače 2010. do 1. siječnja 2014. po stop od 14 % godišnje do 30. lipnja 2011. a od 1. srpnja 2011. pa do isplate po stopi od 12 % godišnje, a u slučaju promjene stope zakonske zatezne kamate prema eskontnoj stopi HNB-a

uvećanoj za 5 %-tnih poena odnosno sukladno čl. 29. st. 1. ZOO u roku od 15 dana i pod prijetnjom ovrhe i u toč. IV. izreke.

3. Preinačuje se ista prvostupanjska presuda u dijelu pod toč. I. izreke i odbija kao neosnovan tužbeni zahtjev tužiteljice na utvrđenje da su nezakonite odluke tuženice o promjenama kamatnih stopa, slijedom čega tužiteljica nije dužna plaćati mjesečnu ratu po promjenama kamatnih stopa koje je tuženica izvršila od 1. listopada 2006. pa nadalje i u dijelu pod toč. II. izreke kojom je naloženo tuženici isplatiti tužiteljici iznos od 9.712,17 kn sa pripadajućim zakonskim zateznim kamatama tekućim od 1. studenoga 2007. do 1. siječnja 2010.“

Pobijana presuda je donesena po tužbi radi utvrđenja ništetnom odredbe čl. 2. i čl. 7. Ugovora o kreditu sklopljenom između stranaka 7. lipnja 2007., utvrđenja nezakonitim odluka tuženice o promjenama kamatnih stopa, te radi vraćanja iznosa od 27.000,85 kuna koji je, prema navodima tužiteljice, tuženica od nje naplatila bez valjane pravne osnove obračunom kamata na kredit preko stope od 4,90% u razdoblju od sklapanja Ugovora pa do prosinca 2013.

Tuženica je podnijela reviziju protiv toč. 2. drugostupanjske presude kojom je djelomično potvrđena toč. I. prvostupanjske presude i protiv odluke o parničnim troškovima, pozivom na odredbu čl. 382. st. 2. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 88/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13 i 89/14 - dalje: ZPP). U reviziji je navedeno da odluka u sporu ovisi o rješenju materijalnopravnog pitanja naznačenog u reviziji, važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Predložila je da Vrhovni sud RH prihvati reviziju te preinači drugostupanjsku presudu u skladu s revizijskim razlozima te odbije tužbeni zahtjev koji se odnosi na povrat kamate obračunate nakon 1. siječnja 2013. Podredno je predložila da Vrhovni sud RH u pobijanom dijelu ukine nižestupanjske presude i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje, s uputom za daljnje postupanje.

Tužiteljica nije odgovorila na reviziju.

Revizija protiv presude je neosnovana.

Vijeće revizijskog suda je, prije odluke o osnovanosti revizije, ispitalo dopuštenost revizije polazeći od toga da u ovom slučaju nije dopuštena tzv. redovna revizija iz čl. 382. st. 1. ZPP jer se ne radi o presudi donesenoj u sporu protiv odluke o postojanju ugovora o radu, odnosno o prestanku radnog odnosa ili radi utvrđenja postojanja radnog odnosa, niti o presudi donesenoj prema odredbama čl. 373.a i 373.b ZPP, a vrijednost predmeta spora pobijanog dijela presude ne prelazi vrijednosni kriterij za dopuštenost revizije od 200.000,00 kuna.

U slučajevima u kojima je ne mogu podnijeti prema odredbi čl. 382. st. 1. ZPP, stranke mogu podnijeti tzv. izvanrednu reviziju protiv drugostupanjske presude po čl. 382. st. 2. ZPP ako odluka u sporu ovisi o rješenju nekoga materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja

važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, od kojih su neki razlozi u toj odredbi navedeni primjerice.

U reviziji iz čl. 382. st. 2. ZPP stranka treba određeno naznačiti pravno pitanje zbog kojeg ju je podnijela uz određeno navođenje propisa i drugih važećih izvora prava koji se na njega odnose te izložiti razloge zbog kojih smatra da je ono važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Vijeće Vrhovnog suda RH je utvrdilo da predmetna revizija ispunjava propisane kriterije dopuštenosti.

Stoga je revizijski sud postupio po odredbi čl. 392.a st. 2. ZPP, te je ispitao presudu u povodu revizije iz čl. 382. st. 2. ZPP samo u dijelu u kojem se pobija revizijom i samo zbog pitanja koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni zbog kojega je podnesena i koje je u njoj određeno naznačeno kao takvo uz pozivanje na propise i druge izvore prava koji se na to pitanje odnose.

U revizijskom stupnju postupka je sporna pravilna primjena materijalnog prava u donošenju dijela presude kojom je tuženici naloženo vraćanje iznosa koje je tuženica naplatila po osnovi kamata preko kamatne stope od 4,90% za razdoblje od 1. siječnja 2013., do 1. siječnja 2014., odnosno za razdoblje nakon što je stupio na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju („Narodne novine“, broj 112/12 - dalje: ZID ZoPK/12).

U postupku pred nižestupanjskim sudovima je utvrđeno:

- da je između stranaka dana 7. lipnja 2007. sklopljen Ugovor o namjenskom kreditu (dalje u tekstu: Ugovor) kojim se Z. b. d.d. (dalje: Banka) obvezuje dati korisnici kredita M. V. iz Z.2 (dalje: Korisnica) kredit u iznosu od 100.000,00 CHF, na rok otplate 20 godina,

- da je odredbom čl. 2. Ugovora određeno: „Korisnik kredita dužan je Kreditoru platiti u anuitetima iznos od 100.000,00 CHF (slovima: sto tisuća CHF) i redovnu kamatu koja je tijekom postojanja obveze po ovom Ugovoru promjenjiva u skladu s promjenama Odluke o kamatnim stopama Z. b. d.d., a na dan sklapanja ovog Ugovora iznosi 4,90% godišnje...“,

- da je odredbom čl. 7. Ugovora određeno: „Za slučaj izmjene redovne kamatne stope sukladno Odluci o kamatnim stopama Kreditora Korisnik kredita pristaje da Kreditor povisi ili snizi iznos anuiteta iz prethodnog stavka, te se obvezuje plaćati tako izmijenjene anuitete.“,

- da je Banka mijenjala kamatne stope te je slala Korisnici obavijesti o promjenama kamatne stope, pri čemu nije preciziran razlog zbog kojega se povećava kamata, te je primjerice navedeno „u skladu promjenama tržišnih uvjeta i Vašeg statusa Klijenta...“, „u skladu promjenama tržišnih uvjeta“, „temeljem Vašeg statusa Klijenta...“ ili bez ikakvog obrazloženja,

- da u Ugovoru nije navedeno da se promjenjiva kamatna stopa veže uz Opće uvjete poslovanja Banke, nego samo uz Odluke o kamatnim stopama Z. b. d.d.,

- da Banka i Korisnica prije sklapanja Ugovora nisu pojedinačno pregovarale o odredbi Ugovora koja se odnosi na promjenjivu kamatnu stopu u skladu s promjenama Odluke o kamatnim stopama Z. b. d.d.,

- da niti predmetni Ugovor, a niti Opći uvjeti poslovanja Banke, ne sadrže jasne i precizne odredbe o referentnoj početnoj kamatnoj stopi, niti precizan način utvrđivanja promjene kamatne stope.

Ocijenom izvedenih dokaza prvostupanjski sud je zaključio da su odredbe o promjenjivosti kamate ništetne, jer stranke nisu pojedinačno pregovarale o odredbi ugovora prema kojoj je redovna kamatna stopa tijekom postojanja obveze promjenjiva u skladu s promjenama Odluke o kamatnim stopama Z. b. d.d. Okolnost što se tuženica pozvala na Opće uvjete poslovanja Z. b. d.d. koji su sadržani u samom ugovoru sud je ocijenio na način da Korisnik u svakom slučaju po prirodi stvari o Općim uvjetima ne može pojedinačno pregovarati, nego ih donosi Banka i primjenjuju se kao sastavni dio ugovora.

U obrazloženju je navedeno da niti predmetni pojedinačni ugovor, a niti Opći uvjeti poslovanja na koje se tuženica poziva, ne sadrže referentnu stopu koja se primjenjuje na početnu kamatnu stopu, niti sadrže precizan način određivanja parametara za primjenu promjenjive kamatne stope. U čl. 5.1. Općih uvjeta poslovanja tuženice iz 1999. je glede izmjena kamatnih stopa navedeno: „Izmjene se temelje na profesionalnoj procjeni tržišnih uvjeta, koju Banka obavlja kontinuirano, s ciljem zaštite pravne i gospodarske svrhe ugovora, rukovodeći se pritom zahtjevima prilagodbe promjenama tržišnih uvjeta za vrijeme postojanja poslovnog odnosa.“ Analizom predmetne odredbe na koju se pozvala tuženica prvostupanjski sud je našao da u toj odredbi nisu određeni nikakvi egzaktni i jasno definirani parametri za promjenu kamatne stope, kao ni u tekstu Općih uvjeta poslovanja promatranih u cijelosti.

Nadalje je taj sud zaključio da ugovorna odredba kojom se promjena kamatne stope čini ovisnom o odluci tuženice nije razumljiva, jer predmetni ugovor u čl. 2. i 7. ne sadrži referentnu stopu koja se primjenjuje na početnu kamatnu stopu, odnosno ne sadrži precizan način utvrđivanja promjene kamatne stope, već samo paušalno i neprecizno navodi u čl. 2. Ugovora da je kamatna stopa promjenjiva, a izmjena da je vršena na temelju odluka Banke bez valjanog obrazloženja.

Prema shvaćanju prvostupanjskog suda navedene odredbe su nepoštene odredbe u smislu odredbe čl. 3. st. 1. Direktive 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. jer se radi o ugovornim odredbama o kojima se nisu vodili pojedinačni pregovori, a koja se kao takva smatra nepoštenom ako u suprotnosti s uvjetom o dobroj vjeri, na štetu potrošača prouzroči znatniju neravnotežu u pravima i obvezama stranaka, proizašlih iz ugovora.

Stoga je prvostupanjski sud našao da su odredbe čl. 2. i 7. Ugovora, u dijelu o promjenjivoj kamatnoj stopi, ništetne prema odredbama čl. 4., čl. 46. st. 2., čl. 50., čl. 247. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“, broj 53/91, 73/91, 111/93, 3/94, 7/96, 91/96, 112/99 i 88/01 - dalje: ZOO), te prema odredbama čl. 84. i čl. 87. Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“, broj 96/03. - dalje: ZoZP/03).

Što se tiče promjene kamate od 1. siječnja 2013. sud je zauzeo pravno shvaćanje da ni ta promjena nije učinjena u skladu s odredbama ZOO-a, ZoZP/03 i Direktive 93/13/EEZ, s obzirom da je i o toj promjeni tužiteljica obaviještena bez obrazloženja slanjem obavijesti od 8. siječnja 2013., u kojoj je obavijesti samo navedeno da kamatna stopa od 5,75% ostaje nepromijenjena (iako je već i izmjena na 5,75% učinjena u suprotnosti sa zakonima), a niti za ostatak tako određene kamate nije s tužiteljicom pojedinačno pregovarano, niti je tužiteljici o tome dana bilo kakva mogućnost očitovanja (o tome prihvaća li ili ne prihvaća kamatne stope u navedenoj visini).

S obzirom na utvrđenje da je početna kamatna stopa iznosila 4,90% godišnje, a odredbe Ugovora o promjenjivoj kamatnoj stopi su utvrđene ništetnim, prvostupanjski sud je zauzeo pravno shvaćanje da je tuženica imala pravo obračunati kamatu po stopi od 4,90% godišnje sve do 1. siječnja 2014., a obračunala je kamatu po višoj stopi primjenom promjenjive kamatne stope, i time je tužiteljici po osnovi kamate obračunate po stopi višoj od 4,90% naplatila bez valjane osnove iznos od 27.837,85 kuna za razdoblje od listopada 2007. do 1. siječnja 2014.

Stoga je naloženo tuženici vratiti tužiteljici preplaćeni iznos zajedno sa zateznim kamatama.

Tužbeni zahtjev je odbijen u dijelu kojim je traženo utvrđenje da je ništetna odredba čl. 2. i 7. Ugovora o kreditu koji su stranke zaključile dana 7. lipnja 2005., u dijelu koji se ne odnosi na promjenjivost redovne kamatne stope.

Drugostupanjski sud je prihvatio činjenična utvrđenja prvostupanjskog suda, koja je u bitnome ponovio, te je odbio žalbu tuženice protiv dijela toč. I. izreke kojom je utvrđeno da je ništetna odredba čl. 2. i 7. Ugovora o kreditu koji su stranke zaključile dana 7. lipnja 2005. u dijelu u kojem je određena promjenjivost redovne kamatne stope u skladu s promjenama Odluke o kamatnim stopama Z. b. d.d. i protiv dijela toč. II. izreke kojom je naloženo tuženici isplatiti tužiteljici iznos od 18.125,68 kuna sa zakonskim zateznim kamatama od dospijeca svakog pojedinog iznosa od 1. veljače 2010. do 1. siječnja 2014.

Sud je pošao od utvrđenja da je presudom Visokog trgovačkog suda RH poslovni broj Pž-7129/13 od 13. lipnja 2014. i presudom Vrhovnog suda RH poslovni broj Revt-249/14 od 9. travnja 2015. utvrđeno da je tuženica povrijedila kolektivne interese i prava potrošača koristeći u Ugovorima o potrošačkom kreditiranju nepoštene odredbe o ugovornoj redovnoj kamati koja je tijekom postojanja obveze promijenila u skladu s jednostranom odlukom tuženice te da su nepoštene odredbe o kojima se nije pojedinačno pregovaralo ništetne od samog početka odnosno od trenutka kada su postale sadržajem standardnog ugovora, a njihovo korištenje predstavlja postupanje protivno odredbama Zakona o zaštiti potrošača.

Polazeći od shvaćanja da citirane presude, koje su donesene u postupku zaštite kolektivnih prava i interesa koje su pokrenuli potrošači, obvezuju ostale sudove u pojedinačnim sporovima radi individualne zaštite prava potrošača, tužiteljica se u ovom postupku mogla pozvati na sadržaj tih odluka radi individualne pravne zaštite, a sud je te odluke bio dužan uzeti u obzir.

Stoga je od strane drugostupanjskog suda ocijenjena pravilnom odluka prvostupanjskog suda da je ništava odredba čl. 2. i čl. 7. Ugovora o kreditu koje su stranke zaključile 7. lipnja 2005. u dijelu u kojem je određena promjenjivost redovne kamatne stope u skladu s promjenama Odluke o kamatnim stopama Z. b. d.d., odnosno sukladno Odluci o kamatnim stopama Z. b. d.d.

U obrazloženju drugostupanjskog suda je glede ništetnosti odredaba čl. 2. i 7. Ugovora navedeno:

„Ne bi bilo sporno da su odredbe koje su se odnosile na ugovorenu promjenjivu kamatnu stopu bile sastavni dio standardnog ugovora o kreditu unaprijed sastavljenog od banke, o kojim odredbama se sa potrošačem nije pojedinačno pregovaralo, niti je potrošač imao utjecaj na njihov sadržaj, a o kojim odredbama je, suprotno načelu savjesnosti i poštenja potrošaču nametnu obveza koju on objektivno nije mogao sagledati kao cjelinu u vrijeme zaključenja ugovora zbog čega ista uzrokuje znatnu neravnotežu u pravima i obvezama korisnika kredita - potrošača kao jedne ugovorne strane u odnosu na banku - trgovca kao drugu ugovornu stranu, a što je suprotno temeljnim načelima osobnog prava, uz ostalo načelu ravnopravnosti sudionika u obveznim odnosima te načelu dužnosti njihove suradnje, načelu zabrane zloporabe prava. Točno je da su potrošači, u konkretnom slučaju tužiteljica, a nakon dostave obavijesti o povećanju kamatne stope imali mogućnost raskida ugovora u smislu odredbi ZOO, ali takva zakonska mogućnost ne čini, niti daje spornim odredbama o promjenjivoj kamatnoj stopi iz ugovora o kreditu karakter poštenih odredbi u smislu odredbi Zakona o zaštiti potrošača. Kako su dakle odredbe po ugovornoj kamati o ugovorima o kreditu, osim u dijelu kojim je visina kamatne stope određena na dan sklapanja ugovora o kreditu, bile nepoštene te su odredbe sukladno čl. 87. st. 1. tog Zakona ništetne dok je u preostalom dijelu tih ugovornih odredbi a kojima je određeno naznačeno visina kamatne stope na dan sklapanja ugovora o kreditu iste nisu nepoštene, a time ni ništetne.“

U odnosu na novčani tužbeni zahtjev drugostupanjski sud je zauzeo shvaćanje da je sud prvog stupnja djelomično pogrešno cijenio prigovor zastare, jer tužiteljica traži od tuženice vraćanje onog što je stekla bez valjane pravne osnove, pa je stoga trebalo primijeniti zastarni rok od pet godina. Tužiteljica je podnijela tužbu 26. siječnja 2015., pa je drugostupanjski sud ocijenio da nije nastupila zastara za iznos od 18.125,68 kuna sa zakonskom zateznom kamatom koja na svaki pojedini iznos teče od 1. veljače 2010. pa do isplate, i u tom dijelu je potvrdio prvostupanjsku presudu. Zbog tih razloga tužbeni zahtjev je odbijen prihvatanjem prigovora zastare za preostalih 9.712,17 kuna sa zakonskom zateznom kamatom na svaki pojedinačni iznos od 1. studenoga 2007. do 1. siječnja 2010.

U žalbenom stupnju postupka također je bilo sporno na koji način je Banka bila dužna primijeniti odredbu čl. 5. ZID ZoPK/12 na predmetni Ugovor, te je li Banka pravilno odredila i primijenila parametre i utvrdila visinu stope redovne kamate za razdoblje nakon 1. siječnja 2013. pa do 1. siječnja 2014.

U odnosu na navedeno sporno pravno pitanje drugostupanjski sud je prihvatio pravno shvaćanje prvostupanjskog suda prema kojemu odluka o načinu promjene kamate nakon 1. siječnja 2013. nije učinjena u skladu s odredbama ZOO-a, ZoZP/03 i Direktive 93/13/EEZ, s obzirom da je i o toj promjeni tužiteljica obaviještena dopisom od 8. siječnja 2013., a u toj

obavijesti je navedeno da kamatna stopa od 5,75% ostaje nepromijenjena (iako je već i sama izmjena na 5,75% učinjena u suprotnosti sa zakonima).

Žalbene navode tuženice o tome da je postupila po odredbama Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o potrošačkom kreditiranju („Narodne novine“, broj 102/15), te da je tužiteljici dostavila izračun konverzije 12. studenoga 2015., drugostupanjski sud nije ispitao, jer je utvrdio da se radi o novim činjenicama koje je tuženica iznijela tek u žalbi, a nove činjenice se prema odredbi čl. 352. st. 1. ZPP ne mogu iznositi u žalbenom postupku.

Tuženica je revizijom osporila pravno shvaćanje na kojemu se temelji obrazloženje drugostupanjske presude glede primjene odredaba ZID ZoPK/12 i s tim u vezi načina određivanja parametara za izmjenu redovne kamate za razdoblje nakon 1. siječnja 2013., te je naznačila pravno pitanje:

„Da li je odredba o promjenjivoj kamatnoj stopi u konkretnom ugovoru, kao i u svim potrošačkim ugovorima tuženika koji sadrže promjenjivu kamatnu stopu, a sklopljeni su prije stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju („Narodne novine“, broj 112/12), nakon stupanja na snagu Općih uvjeta promjene kamatnih stopa Z. b. d.d. u kreditnom poslovanja s domaćim i stranim osobama od 11. prosinca 2012. (dalje: OUP/2013), 1. siječnja 2013. zakonita i usklađena s odredbom čl. 5. ZID ZPK /12, te da li je stoga neosnovan zahtjev tužiteljice za povrat iznosa koji je platila na ime ugovorne kamate nakon 1. siječnja 2013.?”

U obrazloženju je navedeno da je pitanje važno jer odluka u ovom sporu ovisi o primjeni pravnog shvaćanja na kojemu se temelji obrazloženje presude Vrhovnog suda RH broj Revt-249/14 od 9. travnja 2015., a prema kojemu su sve banke koje su bile stranke kolektivnog spora, nezakonito postupanje utvrđeno u revizijskoj odluci otklonile stupanjem na snagu ZID ZoPK/12.

Također je navedeno da je pitanje važno za osiguranje jedinstvene primjene zakona zato što se propis primjenjuje na stotine tisuća ugovora o kreditu s ugovorenom kamatom uz promjenjivu kamatnu stopu.

Ovaj sud je ocijenio naznačeno pitanje važnim za rješenje ovoga spora, jer se obrazloženje drugostupanjske presude temelji na pravnom shvaćanju da odluka tuženice o načinu promjene kamate nakon 1. siječnja 2013. nije učinjena u skladu s odredbama ZOO-a, ZoZP/03 i Direktive 93/13/EEZ, s obzirom da je i o toj promjeni tužiteljica obaviještena pismenim putem od 8. siječnja 2013. u kojoj je obavijesti samo navedeno da kamatna stopa od 5,75% ostaje nepromijenjena (iako je već i sama izmjena na 5,75% učinjena u suprotnosti sa zakonima). Slijedom toga shvaćanja drugostupanjski sud je zaključio da je bez valjane pravne osnove naplaćen iznos redovne kamate koji je tuženica naplatila obračunom kamate preko stope od 4,90% za razdoblje do 1. siječnja 2014., pa odluka u sporu u kojemu se traži vraćanje stečenog bez osnove ovisi o tome je li tuženica imala valjanu pravnu osnovu za primjenu kamatne stope u visini od 5,75% nakon 1. siječnja 2013., odnosno nakon stupanja na snagu ZID ZoPK/12.

Pitanje je važno i za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, zbog općepoznate činjenice da se pred općinskim i županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj vodi veliki broj postupaka u kojima je sporna primjena odredaba ZID ZoPK/12 na ugovore o potrošačkom kreditiranju sklopljene prije stupanja na snagu ZID ZoPK/12, koji sadrže odredbu o promjenjivoj kamatnoj stopi, a u odnosu na koje je pravomoćno utvrđena ništavost odredaba o parametrima za izračun promjenjive kamatne stope.

Odgovor na naznačeno pitanje zahtijeva prethodnu ocjenu ovoga suda o tome kakav je bio sadržaj Ugovora u dijelu kojim je ugovorena promjenjiva kamatna stopa na dan stupanja na snagu ZID ZoPK/12, odnosno:

1. kakvi su pravni učinci utvrđenja ništetnim odredaba čl. 2. i 7. Ugovora o kreditu o promjenjivoj kamatnoj stopi, a s tim u vezi može li, i u kojem sadržaju, ostati na snazi predmetni ugovor bez onih odredaba koje su utvrđene ništetnim, imajući pri tome na umu da se revizijom ne pobija pravomoćna presuda kojom su utvrđene djelomično ništetnim navedene odredbe Ugovora;

2. je li prije stupanja na snagu ZID ZoPK/12 na neki od mogućih i zakonitih načina nadomješten dio odredbe čl. 2. i 7. Ugovora koji je presudom utvrđen ništetnim, odnosno u kojem sadržaju je vrijedio Ugovor na dan stupanja na snagu ZID ZoPK/12;

3. je li otklonjen razlog ništetnosti odredbe o promjenjivoj kamatnoj stopi samim time što je Banka, nakon stupanja na snagu Općih uvjeta promjene kamatnih stopa Z. b. d.d. u kreditnom poslovanju s domaćim i stranim osobama od 11. prosinca 2012. (dalje: OUP/2013), 1. siječnja 2013., definirala LIBOR kao parametar promjenjivog dijela promjenjive kamatne stope koji prati u kontekstu donošenja odluke o korekciji promjenjive kamatne stope, u situaciji kad je Banka uz tu dopunu Ugovora, bez obrazloženja i suprotno zatečenim parametrima, odredila da fiksni dio kamatne stope iznosi veći broj postotnih poena nego što je iznosila ukupna početna kamatna stopa (koja se inače dobiva zbrajanjem fiksnog i promjenjivog dijela).

1) U odnosu na pravne učinke utvrđenja ništetnim odredaba o promjenjivoj kamatnoj stopi u ugovoru o potrošačkom kreditiranju i s tim u vezi opstankom predmetnog ugovora bez odredaba koje su utvrđene ništetnim:

U odgovoru na to pitanje valja poći od toga da je presudom Trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj P-1401/2012 od 4. srpnja 2013., koja je djelomično potvrđena presudom Visokog trgovačkog suda RH poslovni broj Pž-7129/13 od 11. lipnja 2014., pravomoćno prihvaćen tužbeni zahtjev protiv tuženice, te je presudom utvrđeno da je prvotuzena Z. b. d.d. u razdoblju od 10. rujna 2003. do 31. prosinca 2008. povrijedila kolektivne interese i prava potrošača, korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima koristeći u istima ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima na način da je ugovorena redovna kamatna stopa koja je tijekom postojanja obveze po ugovorima o kreditima promjenjiva u skladu s jednostranom odlukom prvotuzene Z. b. d.d. i drugim internim aktima banke, a da prije zaključenja i u vrijeme zaključenja ugovora prvotuzena Z. b. d.d. kao trgovac i korisnici kreditnih usluga kao

potrošači nisu pojedinačno pregovarali i ugovorom utvrdili egzaktno parametre i metodu izračuna tih parametara koji utječu na odluku prvotuzene Z. b. d.d. o promjeni stope ugovorene kamate, a što je imalo za posljedicu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana utemeljenu na jednostranom povećanju kamatnih stopa, a sve na štetu potrošača, pa je time prvotuzena Z. b. d.d. postupila suprotno odredbama tada važećeg ZoZP/03 u razdoblju od 10. rujna 2003. do 6. kolovoza 2007. i to čl. 81., 82. i 90., a od 7. kolovoza 2007. pa nadalje, protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“, broj 79/07, 125/07, 75/09, 79/09, 89/09 i 133/09) i to čl. 96. i 97. Zakona o zaštiti potrošača te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima.

Vrhovni sud RH presudom poslovni broj Revt-249/14 od 9. travnja 2015. u odnosu na navedeni dio drugostupanjske presude odbio reviziju tuženice.

Vrhovni sud RH (kao i drugostupanjski sud u navedenom postupku), pri ocjeni razumljivosti ugovornih odredaba o promjenjivoj kamatnoj stopi, bankama je stavio na teret nedostatak pružanja informacija potrošačima o ekonomskim posljedicama koje takve ugovorne odredbe imaju na potrošače. Pri tome je Vrhovni sud RH uzeo u obzir da su takvi ugovori, iako tipizirani, pisani stručnom terminologijom, nerazumljivom i nepoznatom prosječnom građaninu, kao i propust službenika banaka da potrošačima (korisnicima kredita) prilikom pregovaranja odnosno sklapanja ugovora o kreditu objasne koji sve čimbenici utječu na formiranje kamatne stope tijekom trajanja ugovorenog kreditnog razdoblja. Ocijenio je da su jedino na taj način potrošači mogli spoznati ekonomske učinke koji će za njih u budućnosti proizlaziti iz osporenih ugovornih odredaba.

U cijelosti prihvaćajući kao utemeljene činjenične i pravne zaključke i utvrđenja drugostupanjskog suda, Vrhovni sud RH je s time prihvatio i bitno stajalište drugostupanjskog suda o relevantnosti i primjenjivosti na ovaj slučaj stajališta koje je Sud EU-a prihvatio u presudi poslovni broj C-26/13 od 30. travnja 2014., u odnosu na tumačenje i primjenu čl. 4. st. 2. Direktive 93/13/EEZ, prema kojem se čl. 4. st. 2. Direktive 93/13/EEZ treba tumačiti na način „da ugovorna odredba potrošaču ne mora biti samo gramatički razumljiva, što u ovom konkretnom slučaju znači da u ugovoru moraju na transparentan način potrošaču biti objašnjeni razlozi i pojedinosti mehanizma promjene kamatne stope, kao i odnos s drugim odredbama ugovora odnosno općih uvjeta poslovanja koje se na to odnose tako da potrošač na temelju točnih i razumljivih kriterija može predvidjeti ekonomske posljedice koje iz toga za njega proizlaze.“

U ovom parničnom postupku pravomoćno je utvrđeno da je ništetna odredba čl. 2. i 7. Ugovora o kreditu koji su stranke zaključile dana 7. lipnja 2005., u dijelu u kojem je određena promjenjivost redovne kamatne stope u skladu s promjenama Odluke o kamatnim stopama Z. b. d.d.

Odredbe čl. 2. i 7. Ugovora za koje je utvrđena djelomična ništetnost glase:

- čl. 2. st. 1. Ugovora: Korisnik kredita dužan je Kreditoru platiti u anuitetima iznos od 100.000,00 CHF (stotisuća švicarskih franaka) i redovnu kamatu koja je tijekom postojanja obveze po ovom Ugovoru promjenjiva u skladu s promjenama Odluke o kamatnim stopama Z. b. d.d., a na dan sklapanja ovog Ugovora iznosi 4,90% godišnje (četirizarezdeset

posto) interkalarnu kamatu po stopi jednakoj stopi redovne kamate, sve u kunskoj protuvrijednosti na dan plaćanja, obračunatom po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na dan plaćanja,

- čl. 7. Ugovora: (1) Korisnik kredita otplaćuje kredit u mjesečnim anuitetima u kunskoj protuvrijednosti 648,59 CHF (šestočetrdesetosam švicarskih franaka i pedesetdevet ...) po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke važećem za CHF na dan plaćanja. Iznos anuiteta sadrži glavni dug i kamatu obračunatu temeljem kamatne stope važeće na dan sklapanja ovog ugovora. (2) Za slučaj izmjene redovne kamatne stope sukladno Odluci o kamatnim stopama Kreditora, Korisnik kredita pristaje da Kreditor povisi ili snizi iznos anuiteta iz prethodnog stavka, te se obvezuje plaćati tako izmijenjene anuitete. O izmijenjenom iznosu anuiteta Kreditor će obavijestiti Korisnika kredita u skladu s Općim uvjetima poslovanja Kreditora.

Radi se dakle o utvrđenju samo djelomične ništetnosti odredaba Ugovora u smislu odredbe čl. 87. st. 1. ZoZP/03, i to u dijelu kojim je ugovorena promjenjiva redovna kamatna stopa s parametrima promjenjivosti koji se određuju Odlukama o kamatnim stopama Z. b. d.d.

U preostalom dijelu nisu utvrđene ništetnim odredbe čl. 2. i 7. Ugovora, pa ni dio kojim je određeno naznačena visina kamatne stope na dan sklapanja ugovora o kreditu u visini od 4,90%.

S obzirom na to da su odredbe Ugovora o kreditu koje se odnose na redovne kamate sadržajno odredbe o bitnom sastavnom dijelu ugovora (cijeni), potpuna ništetnost odredaba o kamatama ujedno bi dovela do ništetnosti cijelog ugovora, što bi u smislu odredbe čl. 104. st. 1. ZOO imalo za posljedicu da je svaka ugovorna strana dužna vratiti drugoj sve ono što je primila po osnovi takvog „ugovora“.

U ovom slučaju potrebno je utvrditi može li se ugovor održati na snazi bez djelomično ništetne odredbe o promjenjivoj kamatnoj stopi.

Kod toga su mjerodavne odredbe:

- čl. 87. ZoZP/03 koja glasi: (1) Nepoštena ugovorna odredba je ništava. (2) Ništavost pojedine odredbe ugovora ne povlači ništavost i samog ugovora ako on može opstati bez ništave odredbe.

- i podredno opća odredba iz čl. 105. st. 1. ZOO koji se u ovom slučaju, a s obzirom na vrijeme nastanka obveznog odnosa, primjenjuje na temelju odredbe čl. 1163. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“, broj 35/05), a koja glasi: (1) Ništavost neke odredbe ugovora ne povlači ništavost i samog ugovora, ako on može opstati bez ništave odredbe, i ako ona nije bila ni uvjet ugovora ni odlučujuća pobuda zbog koje je ugovor sklopljen.

Tu odredbu je ovaj sud protumačio i primijenio na način da predmetni ugovor može opstati i bez ništetnih odredaba prema kojima se redovne kamatne stope mijenjanju sukladno Odluci o kamatnim stopama Kreditora. Ništetni dio odredbe čl. 2. i 7. Ugovora, ima se načelno smatrati kao da nikada nije postojao, tako da ne može imati učinak u odnosu na

potrošača, s posljedicom uspostave pravne i činjenične situacije u kojoj bi se potrošač nalazio kada navedena odredba ne bi postojala.

S obzirom na to da su stranke predmetnog ugovora načelno iskazale suglasnu volju da se na predmetni ugovor primjenjuje promjenjiva kamatna stopa, a u trenutku sklapanja ugovora je iznosila 4,90%, na ugovorni odnos se primjenjuje odredba o kamati po stopi u visini od 4,90%, sve dotle dok se na zakonom propisani način ne nadomjesti dio ugovorne odredbe koji je utvrđen ništetnim i uspostavi zakonit mehanizam promjene kamatne stope.

2) U odnosu na pitanje kako se mogu nadomjestiti odredbe ugovora o potrošačkom kreditiranju koje su utvrđene ništetnim:

Načelno promatrano izvor obveze može biti volja stranaka, zakon i odluka suda ili koje druge vlasti, pa se i ništetna odredba nekog ugovora također može nadomjesti voljom stranaka (što je uobičajeni način izmjene i dopune ugovora), odlukom suda te izravnom primjenom prisilnog propisa koji na jasan način dopunjava ili mijenja odredbe ugovora.

Ovaj sud je utvrdio da u odnosu na predmetni ugovor nije uspostavljen zakonit mehanizam promjene kamatne stope po nekoj od navedenih osnova kojim bi se dopunom ugovora nadomjestile ništetne odredbe ugovora, i na temelju kojega bi Banka bila ovlaštena u razdoblju nakon sklapanja ugovora pa do dana 1. siječnja 2014., obračunati i naplatiti redovnu kamatu po stopi višoj od 4,90%.

Nije naime sporno da odlukom suda ili koje druge vlasti nije intervenirano u predmetni odnos na način da se presudom dopunjava Ugovor o namjenskom kreditu sklopljenog između stranaka 7. lipnja 2007. tako što bi sud odredio parametre za izračun promjenjive kamatne stope. Takva mogućnost intervencije suda nije ni bila predviđena odredbama ZoZP/03 koji se primjenjuje na predmetni ugovor, jer je bio na snazi u vrijeme sklapanja ugovora.

Nadalje, analizom zakona koji su uređivali ovu materiju od dana sklapanja predmetnog ugovora, i to počevši od ZoZP/03, Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“, broj 79/07 i 125/07), te Zakona o potrošačkom kreditiranju („Narodne novine“, broj 75/09 i 112/12), ovaj sud je našao da navedenim zakonima do dana 1. siječnja 2014. nije bilo zakonske intervencije u ugovorne odnose iz ugovora o potrošačkom kreditiranju, bilo propisivanjem visine kamatne stope za određena razdoblja, propisivanjem najviše stope redovne kamate za određena razdoblja ili nekom drugom izravno primjenjivom zakonskom normom.

Tek je odredbom čl. 4. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju („Narodne novine“, broj 143/13), izravno zakonom intervenirano u obvezne odnose zasnovane na već postojećim ugovorima o stambenim kreditima s ugovorenoum promjenjivoum kamatnoum stopoum, propisivanjem najviše kamatne stope, tako što je iza čl. 11.a dodan čl. 11.b koji glasi: (1) Maksimalna dopuštena kamatna stopa na stambene kredite s ugovorenoum promjenjivoum kamatnoum stopoum (...) (c) u CHF i u kunama s valutnoum klauzulou u CHF, ne smije biti viša o prosječne ponderirane kamatne stope na stanja takvih kredita odobrenih u Republici Hrvatskoj, određene za svaku od valuta uvećane za 1/3 (...).

Zbog iznijetih razloga, a imajući na umu pravne posljedice ništetnosti dijela odredbe o parametrima promjenjivosti kamatne stope, na dan stupanja na snagu ZID ZoPK/12 predmetni ugovor je vrijedio s kamatnom stopom od 4,90%, s mogućnošću da stranke i dalje pregovaraju radi uspostave zakonitog mehanizma promjene kamatne stope, jer nije dovedena u pitanje prava volja stranaka da se na predmetni ugovor primjenjuje promjenjiva kamatna stopa.

Stoga ostaje za ocjenu je li otklonjen razlog ništetnosti odredbe o promjenjivoj kamatnoj stopi i je li valjano dopunjen predmetni ugovor time što je Banka, nakon stupanja na snagu ZID ZoPK/12 i Općih uvjeta promjene kamatnih stopa Z. b. d.d. u kreditnom poslovanja s domaćim i stranim osobama od 11. prosinca 2012. (dalje: OUP/2013), 1. siječnja 2013., definirala LIBOR kao parametar koji prati u kontekstu donošenja odluke o korekciji promjenjive kamatne stope, te odredila visinu fiksnog dijela kamatne stope u iznosu od 6.485 postotnih poena, odnosno je li time Banka stekla pravo, nakon dostave obavijesti korisniku, naplatiti kamatu po ukupnoj stopi od 5,75%.

Mjerodavna odredba čl. 5. ZID ZoPK/12, kojom se iza čl. 11. Zakona o potrošačkom kreditiranju („Narodne novine“, broj 75/09) dodaje čl. 11.a, glasi:

(1) Ako su ugovorene promjenjive kamatne stope, vjerovnik je dužan:

a) definirati parametre koje prati u kontekstu donošenja odluke o korekciji promjenjive kamatne stope, a koji su jasni i poznati potrošačima i

b) kvalitativno i kvantitativno razraditi uzročno-posljedične veze kretanja parametara iz točke a) i utjecaja tih kretanja na visinu promjenjive kamatne stope i

c) odrediti u kojim se razdobljima razmatra donošenje odluke o korekciji visine kamatne stope (koje je bazno razdoblje te koja su referentna razdoblja).

(2) Parametri iz stavka 1. ovoga članka mogu biti referentna kamatna stopa (npr. EURIBOR, LIBOR), indeks potrošačkih cijena, premija na kreditni rizik Republike Hrvatske i slični parametri čija promjena ne ovisi o volji jedne ugovorne strane.

(3) Promjena kamatne stope u jednom referentnom razdoblju ne može biti veća, odnosno kod smanjenja manja, od sumarnog efekta promjena parametara iz stavka 1. točke a) ovoga članka.

(4) Ako vjerovnik nudi ugovaranje promjenjive kamatne stope, dužan je jasno i nedvojbeno predočiti potrošaču prije sklapanja ugovora o kreditu elemente iz stavka 1. ovoga članka, kao i upozoriti potrošača o svim rizicima ove promjenjivosti te jasno i nedvojbeno ugovoriti u samome ugovoru o kreditu promjenjive elemente na temelju kojih se izračunava promjenjiva kamatna stopa.

(5) Ako se uslijed promjene ugovorene promjenjive kamatne stope treba provesti povećanje kamatne stope, vjerovnik je dužan potrošaču poslati obavijest o takvom povećanju

15 dana prije njegove provedbe. U roku od tri mjeseca od primitka takve obavijesti, potrošač ima pravo na prijevremeno vraćanje kredita bez obveze plaćanja bilo kakve naknade vjerovniku uključujući i ugovorenu naknadu za raniji povrat kredita. U tom slučaju vjerovnik nema pravo na naknadu štete zbog ranijeg povrata.

(6) Na postojeće ugovore o kreditu odobrene prije stupanja na snagu ovoga Zakona primjenjuju se odredbe stavka 5. ovoga članka.

Slijedi da je odredbom čl. 11.a st. 1. ZID ZoPK/12 propisana obveza vjerovnika prema kojoj je dužan, ako su ugovorene promjenjive kamatne stope, definirati parametre koje prati u kontekstu donošenja odluke o korekciji promjenjive kamatne stope, i to parametre koji su jasni i poznati potrošačima, a vjerovniku je za to dan primjeren rok od 90 dana čl. 16. ZID ZoPK/12. Međutim, osim obveze definiranja parametra, istim čl. 11.a st. 4. propisano je da je vjerovnik, ako nudi ugovaranje promjenjive kamatne stope, dužan jasno i nedvojbeno predložiti potrošaču prije sklapanja ugovora o kreditu elemente iz stavka 1. ovoga članka, kao i upozoriti potrošača o svim rizicima ove promjenjivosti te jasno i nedvojbeno ugovoriti u samome ugovoru o kreditu promjenjive elemente na temelju kojih se izračunava promjenjiva kamatna stopa.

Zakonom je, dakle, naloženo Banci kod sklapanja ugovora definirati parametre koje prati u kontekstu donošenja odluke o korekciji promjenjive kamatne stope tako što će izabrati jedan od ponuđenih parametara promjenjivosti (EURIBOR, LIBOR, indeks potrošačkih cijena, premija na kreditni rizik Republike Hrvatske i slični parametri čija promjena ne ovisi o volji jedne ugovorne strane).

Radi se o prisilnom propisu, pa su po prirodi stvari Banka i Korisnik nakon stupanja na snagu ZID ZoPK/12 mogli u ovom i sličnim slučajevima nadomjestiti ništetnu odredbu o promjenjivoj kamatnoj stopi samo u okviru navedenog čl. 5. ZID ZoPK/12, s time da se tako definirana dopunska odredba, kojom se nadomješta ništetna odredba, primjenjuje na već postojeći ugovorni odnos samo za ubuduće, dok traje taj ugovorni odnos.

Ustavni sud RH je ovakvo interveniranje zakonodavca u već postojeće ugovorne odnose u slučaju sa sličnom pravnom problematikom, ocijenio na način da ono nije protivno Ustavu RH (Odluka Ustavnog suda RH poslovni broj U-I-2780/20015 od 4. svibnja 2016.). Sud Europske unije je također u sličnom slučaju ocijenio da takva intervencija zakonodavca nije protivna čl. 23. i čl. 30. st. 1. Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ (Odluka Suda Europske unije broj C-511/15 R. H. i C-512/15 S. P. protiv P. b. Z. d.d.)

Odredbama ZID ZoPK/12 je dakle pružena mogućnost strankama ugovora da same otklone razloge djelomične ništetnosti odredbe čl. 2. i 7. predmetnog Ugovora, pri čemu je Banci naloženo određivanje parametara koje prati u kontekstu donošenja odluke o korekciji promjenjive kamatne stope, a koji su jasni i poznati potrošačima, na način da banka mora ponuditi potrošaču parametre čija promjena ne ovisi o volji jedne ugovorne strane, a to primjerice mogu biti referentna kamatna stopa (npr. EURIBOR, LIBOR), indeks potrošačkih cijena, premija na kreditni rizik Republike Hrvatske i slični parametri. Ako potrošač ne

pristane na ovako utvrđene parametre, ima pravo, u roku od tri mjeseca od primitka takve obavijesti, na prijevremeno vraćanje kredita bez obveze plaćanja bilo kakve naknade vjerovniku uključujući i ugovorenu naknadu za raniji povrat kredita.

Postupajući po odredbi čl. 11.a st. 1. i 2. ZID ZoPK/12, Banka je u ovom slučaju donijela Opće uvjete promjene kamatnih stopa Z. b. d.d. u kreditnom poslovanju s domaćim i stranim osobama od 11. prosinca 2012. (dalje: OUP/2013), 1. siječnja 2013., definirala je LIBOR kao parametar koji prati u kontekstu donošenja odluke o korekciji promjenjive kamatne stope, te je odredila u kojim se razdobljima razmatra donošenje odluke o korekciji visine kamatne stope (koje je bazno razdoblje te koja su referentna razdoblja).

Međutim, u primjeni OUP/2013 Banka je Korisnika izvijestila o jednostranoj izmjeni Ugovora izvan okvira ovlasti iz odredbe čl. 11.a st. 1. i 2. ZID ZoPK/12.

Naime, nakon što su doneseni OUP/2013, banka je dopisom od 8. siječnja 2013. obavijestila Korisnika o novostima u utvrđivanju visine kamatne stope, u kojoj je uz ostalo navedeno:

„U skladu s novim Općim uvjetima, promjenjive kamatne stope se sastoje od varijabilnog i fiksnog dijela. Varijabilni dio kamatne stope je parametar koji udovoljava novo propisanim zakonskim uvjetima. Fiksni dio kamatne stope je određeni postotak koji se ne mijenja tijekom korištenja, odnosno otplate kredita.

Kamatna stopa po Vašem stambenom kreditu broj ...8 na dan 1. siječnja 2013. ostaje nepromijenjena, te iznosi 5,75%, a prema novim uvjetima određivanja kamatne stope sastoji se od:

- Varijabilnog dijela kamatne stope koji se izražava kao 6MLIBOR za CHF i koji na dan 31. prosinca 2012. iznosi 0.065 postotnih poena,

- fiksnog dijela koji iznosi 6,485 postotnih poena. (...).“

Kada se sadržaj ovoga dopisa dovede u vezu s odredbama Ugovora koje su bile na snazi na dan njegovog sklapanja, a prema kojima je ukupna kamatna stopa iznosila 4,90%, te kada se ima na umu da je zbog naprijed navedenih razloga i u trenutku stupanja na snagu ZID ZoPK/12 vrijedila ugovorna odredba o kamatnoj stopi u visini od 4,90%, jasno je da je Banka dopisom obavijestila Korisnika o dopuni ništetnog dijela odredbe čl. 2. Ugovora kojim određuje parametar promjenjivosti, ali i kojim, na netransparentan način i protivno početnim parametrima kamatne stope, mijenja fiksni dio kamatne stope. Time je Banka, bez uporišta u odredbama ZID ZoPK/12, na sasvim drugim osnovama jednostrano odredila cijenu koju naplaćuje za korištenje sredstava odobrenoga kredita, određivši da je fiksni dio kamatne stope 6,485 postotnih poena, te da se varijabilni dio kamatne stope izražava kao 6MLIBOR za CHF koji je na dan 31. prosinca 2012. iznosio 0.065 postotnih poena.

Ovaj sud je kod ocjene postupanja Banke imao na umu i to da je na dan sklapanja Ugovora bio na snazi ZoZP/03 prema kojemu Banka nije bila obvezna kod ugovaranja promjenjive kamatne stope u ugovoru naznačiti koji dio ukupne kamate je fiksni, a koji

promjenjivi, ali je sasvim jasno da je i na taj dan ukupna kamatna stopa sadržavala dva elementa: fiksni element koji se utvrđuje prema stanju na dan sklapanja ugovora i koji se ne mijenja sve dok ugovor traje (fiksni dio) i promjenjivi element koji se mijenja prema utvrđenim parametrima (varijabilni dio).

Kada se ima na umu da je u odredbi čl. 2. Ugovora navedena ukupna početna kamatna stopa u visini od 4,90%, fiksni dio u ovoj ukupnoj stopi mogao je biti samo isti ili niži od 4,90%. Pravilno je Banka u obavijesti Korisniku navela da je „Fiksni dio kamatne stope je određen postotak koji se ne mijenja tijekom korištenja, odnosno otplate kredita.“, ali nije jasno po kojim kriterijima je taj dio određen sa 6,485 postotnih poena. Banka u ovom slučaju nije ponudila Korisniku samo LIBOR kao mehanizam promjene kamatne stope, nego je cijenu kredita jednostrano formirala na sasvim novi način u odnosu na početni sadržaj Ugovora.

S obzirom na utvrđenje da pri sklapanju ugovora Korisniku nisu objašnjeni razlozi i pojedinosti mehanizma promjene kamatne stope kao i odnos s drugim odredbama ugovora odnosno općih uvjeta poslovanja koje se na to odnose tako da Korisnik na temelju točnih i razumljivih kriterija može predvidjeti ekonomske posljedice koje iz toga za njega proizlaze (što je i bio razlog ništetnosti odredbe o parametrima promjenjivosti kamatne stope), a početna stopa nije bila izražena na način da je u njoj definiran fiksni i promjenjivi dio, u okolnostima kakve su ove Banka je svakako bila dužna objasniti kako je došla do fiksnog dijela kamatne stope koji utječe na ukupnu cijenu kredita.

Obavijest Banke kojom 8. siječnja 2013. izvješćuje Korisnika da neće povećati kamatnu stopu, pri čemu je evidentno da je fiksni dio bez obrazloženja povećan iznad ukupne početne stope, ne može se smatrati valjanom primjenom odredaba ZID ZoPK/12, niti se može se smatrati da je Korisnik pristao na ovakvu ponudu novacije Ugovora time što je nastavio ispunjavati obvezu vraćanja kredita, u situaciji kad mu je jedina preostala opcija bila pravo na prijevremeno vraćanje kredita (uzmi ili ostavi), čime bi se Korisnik doveo u još teži položaj.

Stoga odgovor na naznačeno pitanje glasi:

„Odredba o LIBOR-u kao parametru za izračun promjenjivog dijela kamatne stope u konkretnom ugovoru, kao i u svim potrošačkim ugovorima tuženika koji sadrže promjenjivu kamatnu stopu, a sklopljeni su prije stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju („Narodne novine“, broj 112/12), nakon stupanja na snagu Općih uvjeta promjene kamatnih stopa Z. b. d.d. u kreditnom poslovanja s domaćim i stranim osobama od 11. prosinca 2012. (dalje: OUP/2013), 1. siječnja 2013. je zakonita i usklađena s odredbom čl. 5. ZID ZoPK/12.

Definiranjem LIBOR-a kao parametra koji prati u kontekstu donošenja odluke o korekciji promjenjive kamatne stope, Banka je stekla pravo taj parametar uvrstiti u Ugovor umjesto ništetnih odredaba čl. 2. i 7. Ugovora prema kojima je kamatna stopa promjenjiva u skladu s promjenama Odluke o kamatnim stopama Z. b. d.d.

Definiranje LIBOR-a nije samo po sebi dovelo do dopune Ugovora.

Ne može se smatrati valjanom ponuda za dopunu nišetne odredbe kad je umjesto odredbe prema kojoj ukupna početna kamatna stopa (fiksni plus varijabilni dio) iznosi 4,90%, potrošaču ponuđena opcija prema kojoj "Kamatna stopa po Vašem stambenom kreditu broj ... na dan 1. siječnja 2013. ostaje nepromijenjena, te iznosi 5,75%, a prema novim uvjetima određivanja kamatne stope sastoji se od: Varijabilnog dijela kamatne stope koji se izražava kao 6MLIBOR za CHF i koji na dan 31. prosinca 2012. iznosi 0.065 postotnih poena, i fiksnog dijela koji iznosi 6,485 postotnih poena (...)."

Stoga Banka nije na temelju obavijesti navedenog sadržaja u svoju korist uspostavila pravo potraživati kamatu po stopi od 5,75% s primjenom od 1. siječnja 2013., pa je naplatom kamate po stopi višoj od 4,90% u razdoblju nakon 1. siječnja 2013. pa do 1. siječnja 2014. dio imovine tužiteljice bez valjane pravne osnove prešao u imovinu tuženice.“

Prema odredbi čl. 104. i 210. ZOO kad dio imovine jedne osobe na bilo koji način prijeđe u imovinu druge osobe, a taj prijelaz nema osnove u pravnom poslu ili zakonu, stjecatelj je dužan vratiti tu imovinu. Ako vraćanje imovine nije moguće dužan je nadoknaditi vrijednost ostvarene koristi. Pod prijelazom imovine podrazumijeva se i stjecanje koristi izvršenom radnjom. Obveza vraćanja imovine odnosno nadoknade vrijednosti nastaje i kad se nešto primi s obzirom na osnovu koja se nije ostvarila ili koja je kasnije otpala. Kad se vraća ono što je stečeno bez osnove, moraju se vratiti plodovi i platiti zatezna kamata, i to, ako je stjecatelj nesavjestan od dana stjecanja, a inače od dana podnošenja zahtjeva (čl. 214. ZOO).

Zbog iznijetih razloga pobijana presuda kojom je naloženo vraćanje iznosa navedenih u prvostupanjskoj presudi je donesena pravilnom primjenom materijalnog prava, pa je valjalo odbiti reviziju kao neosnovanu po čl. 393. ZPP.

3)U odnosu na reviziju protiv odluke o parničnim troškovima:

Revizija protiv rješenja o parničnim troškovima nije dopuštena.

Naime, revizija je izvanredni pravni lijek kojim stranke mogu podnijeti protiv presude i rješenja.

Prema odredbi čl. 382. ZPP stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupanjske presude, i to redovnu reviziju prema pravilima iz čl. 382. st. 1. ZPP, a izvanrednu reviziju prema pravilima iz čl. 382. st. 2. ZPP.

Kad su u pitanju rješenja drugostupanjskog suda, revizija u pravilu nije dopuštena, a samo iznimno je dopuštena po čl. 400. st. 1. ZPP, i to protiv takvog rješenja drugostupanjskog suda kojim je postupak pravomoćno završen u sporovima u kojima bi revizija bila dopuštena protiv drugostupanjske presude (čl. 382. ZPP).

Rješenje drugostupanjskog suda o troškovima parničnog postupaka nije rješenje iz čl. 400. st. 1. ZPP protiv kojega je dopuštena revizija jer glede parničnih troškovima spor niti počinje niti se dovršava, o čemu je zauzeto je pravno shvaćanje je na sjednici Građanskog odjela Vrhovnog suda RH 16. studenog 2015. koje glasi:

„Pravomoćno rješenje o troškovima parničnog postupka nije rješenje iz čl. 400. st. 1. Zakona o parničnom postupku protiv kojega bi bila dopuštena revizija.“

Stoga je podnesena revizija protiv odluke o parničnim troškovima nedopuštena, pa je valjalo riješiti kao u izreci i odbaciti reviziju po čl. 392. st. 1. i čl. 400. st. 1. i 3. ZPP.

Tuženica nije uspjela u revizijskom stupnju postupka, pa nema pravo po čl. 154. ZPP na naknadu troškova revizije.

Zagreb, 19. ožujka 2019.

Predsjednica vijeća:
Katarina Buljan, v. r.